

N:o 15.

Ank. till Riksd. kansli den 11 febr. 1896, kl. 1 e. m.

Utlåtande, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående vilkoren för sådana statsbidrags åtnjutande.

(R. A.)

I propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t, i sammanhang med afgifvet förslag till reglering af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, hos Riksdagen gjort framställning om de anslag, hvilka Kongl. Maj:t ansett böra beviljas för utförande af väganläggningar och vägförbättringar, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och frostminskningsföretag; och får statsutskottet härmed afgifva utlåtande deröfver.

1:o.

Väganläggningar och vägförbättringar.

Till bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar har Kongl. Maj:t i sin ofvan

Bih. till Riksd. Prot. 1896. 4 Saml. 1 Afd. 14 Häft. (N:o 15).

berörda proposition angående statsverkets tillstånd och behof föreslagit, att Riksdagen måtte för år 1897 bevilja 800,000 kronor, eller samma belopp, hvarmed detta anslag utgått från och med år 1892.

Utskottet har inhemtat, att vägbyggnadsfonden för år 1895 sålunda fördelats, att till sammanlagdt 68 arbeten med en väglängd af 504,5 kilometer och en beräknad kostnad af 1,418,516 kronor 70 öre anslag beviljats till följande belopp för företag inom nedan nämnda län, nemligen:

inom Kronobergs	län	.....	Kr.	34,300
» Kristianstads	»	.....	»	35,200
» Hallands	»	.....	»	45,700
» Göteborgs och Bohus	»	.....	»	34,200
» Elfsborgs	»	.....	»	53,000
» Vermlands	»	.....	»	36,100
» Östergötlands	»	.....	»	35,000
» Jönköpings	»	.....	»	32,250
» Skaraborgs	»	.....	»	8,600
» Stockholms	»	.....	»	33,050
» Upsala	»	.....	»	1,850
» Södermanlands	»	.....	»	7,700
» Örebro	»	.....	»	12,600
» Vestmanlands	»	.....	»	30,000
» Vesternorrlands	»	.....	»	57,250
» Jemtlands	»	.....	»	36,000
» Vesterbottens	»	.....	»	141,100
» Norrbottens	»	.....	»	166,100
				Kr. 800,000.

I det till vägföretag inom Vesterbottens län anvisade beloppet 141,100 kronor ingår bidrag till den 75,57 kilometer långa vägen mellan Glommersträsk och Ruskträsk, som beräknats kosta 282,000 kronor.

Beträffande fördelningen af vägbyggnadsfonden för år 1896 är utskottet icke i tillfälle att derom meddela annan upplysning, än att, sedan innevarande års fond blifvit disponerad, den beräknade kostnaden för vägföretag, till hvilka begärts, men i följd af bristande tillgång ej kan förordas anslag, uppgår till omkring 2,600,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, må för år 1897 såsom bidrag för anläggning af

nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar anvisa ett belopp af 800,000 kronor.

2:o.

Bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer.

Till understödjande af brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder har Kongl. Maj:t af Riksdagen begärt ett anslag för år 1897 af 150,000 kronor, eller samma belopp, som för ifrågavarande ändamål anvisats af de senaste sex årens Riksdagar.

Enligt hvad utskottet inhemtat, har 1895 års anslag till hela sitt belopp fördelats mellan tre särskilda företag och från innevarande års anslag bidrag med 15,300 kronor anvisats till en brobyggnad inom Kopparbergs län. Härförutom hafva till sju företag sökts bidrag å 163,900 kronor, hvarjemte ansökningar om bidrag inkommit för ytterligare tre företag, hvilkas sammanlagda kostnad beräknats till 262,660 kronor, alternativt 302,550 kronor.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, må till understödjande af brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder för år 1897 anvisa 150,000 kronor.

3:o.

Frostminskningsföretag.

Till understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myrtdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd, har Kongl. Maj:t äskat anvisande för år 1897 af 200,000 kronor, eller 50,000 kronor mera än det belopp, hvarmed detta anslag beviljats för år 1896.

Till det vid statsverkspropositionen i utdrag fogade protokoll

öfver civilärenden den 13 sistlidne januari har statsrådet och chefen för civildepartementet rörande ifrågavarande anslag till en början erinrat om följande förhållanden.

Innan odlingslånefonden år 1883 bildades, hade med ifrågavarande anslag varit afsedt att understödja sådana myrutdikningar och vatten-aftappningar, som företrädesvis afsåge att minska frostländigheten, och anslaget, hvilket användes såsom understöd utan återbetalningsskyldighet, hade för hvartera af åren 1874—1883 utgått med 80,000 kronor, hvarjemte för sistnämnda år dessutom för samma ändamål anvisats ett belopp af 70,000 kronor att utgå såsom lån. I sammanhang med inrättande af nämnda fond hade den förändring vidtagits, att anslaget efter år 1883 skulle användas till understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af torrläggning utaf sådana vattensjuka marker, som, utan att kunna med fördel odlas, sprede frostsador öfver omgifvande nejd. Tillika höjdes anslagets belopp till 100,000 kronor, hvaremot medel att utgå såsom lån icke vidare för ändamålet anvisades. Nämnda förändring i afseende å anslagets användande hade emellertid föranlett en minskning i anspråken på understöd från anslaget, och anslagets belopp nedsattes därför från och med år 1889 till 50,000 kronor. Med anledning af en utaf Kongl. Maj:t i ämnet gjord framställning hade Riksdagen år 1891 beslutit den förändring af ifrågavarande anslags ändamål, att detsamma skulle användas till understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål vore att minska frostländigheten för närliggande bygd, och i sammanhang dermed anslagets belopp åter höjts till 100,000 kronor, vid hvilket belopp anslaget sedermera bibehållits, till dess detsamma år 1895, i enlighet med Kongl. Maj:ts till nämnda års Riksdag aflåtna proposition, för år 1896 höjts till ett belopp af 150,000 kronor.

Chefen för civildepartementet har härefter omförmålt, att hushållningssällskapens i november år 1895 församlade ombud uti en till Kongl. Maj:t ingifven skrift i underdånighet gjort framställning om ytterligare förhöjning af ifrågavarande anslag till 300,000 kronor och i sådant afseende anfört hufvudsakligen följande:

Sedan vilkoren för användningen af anslaget, såsom ofvan nämnts, år 1891 ändrats och anslaget höjts till 100,000 kronor samt år 1895 till 150,000 kronor, hade anspråken på detsamma så tillväxt, att de med sistnämnda belopp icke kunde motsvaras, såsom bevis hvarpå åberopades, att, enligt hvad ombuden inhemtat, 1895 års anslag disponerats redan under år 1894 och början af år 1895, samt att i början

af november 1895 funnits på pröfning beroende ansökningar om understöd till belopp af sammanlagdt 224,540 kronor. Dessa stegrade anspråk på understöd syntes i och för sig innebära giltig anledning till fondens skäligen förhöjning. Men man syntes derjemte vara berättigad att af denna ökning i anspråk, sedan fonden vunnit betydligare förhöjning, och det hastiga aftagande intresset för utdikningar af frostmarker med understöd af statsmedel under de år, densamma nedsatts till en obetydlighet, draga den slutsatsen, att intresset för dessa utdikningar skulle tilltaga i ännu högre grad, om fonden höjdes till ett belopp, som bättre än det nuvarande motsvarade anspråken och det stora ändamål densamma egde. Ehuru utdikningarne för frostminskning, såsom naturligt vore, talrikast förekommit i de nordliga delarna af landet, hade likväl understöd kommit dylika arbeten till del jemväl i rikets södra delar, på sätt följande tablå öfver fördelningen af 1892, 1893, 1894 och 1895 årens anslag för ifrågavarande ändamål utvisade:

		Beviljade bidrag:		
		för 1892, 1893 och 1894,	för år 1895	Summa
Kronobergs	län	870	700	1,570
Elfsborgs	»	1,300	—	1,300
Vermlands	»	1,970	—	1,970
Jönköpings	»	18,900	—	18,900
Skaraborgs	»	4,000	—	4,000
Upsala	»	5,650	—	5,650
Gefleborgs	»	4,900	—	4,900
Vesternorrlands	»	1,030	1,850	2,880
Jemtlands	»	121,280	7,500	128,780
Vesterbottens	»	88,240	47,510	135,750
Norrbottens	»	39,990	41,740	81,730
Kopparbergs	»	—	700	700
Summa		288,130	100,000	388,130

Den omfattande erfarenhet, som vunnits rörande de under så lång tid pågående utdikningsarbetena med understöd af statsmedel, hade ådagalagt, att deras verkan i allmänhet varit synnerligen gynsam. Yttranden från myndigheter och fackmän likasom den allmänna opinionen inom de mera frostländiga delarna af landet öfverensstämde deri

att fonden i synnerlig grad visat sig motsvara sitt ändamål. Det hade intygats, särskildt från landets nordligaste län, att ingen åtgärd från statens sida för dess materiella förkofran medfört så jemförelsevis storartade förbättringar i flera riktningar, som frostminskningsfonden, hvilken verkat en märkbar minskning i frostländigheten, en ökad uppodling, bättre afdikning jemväl af den förut odlade jorden samt möjligen äfven en, såsom i orten antoges, stadigvarande förmildring af klimatet. Då liknande erfarenhet vunnits i alla landsdelar, hvarest frostdikningar i större skala skett, syntes giltiga skäl tala för att fortgå på den väg, som ledt till så lyckliga resultat.

Någon utredning rörande vidden af den vattenskadade marken i öfrigt förefunnes ännu icke, men känt vore, att odlingsbara mossar och ängsmarker funnes i alla provinser delvis i storartad utsträckning, synnerligast i de norra länen, af hvilka de två nordligaste beräknades innehålla öfver 200 kvadratmil mossmarker, hvaraf en större del antagligen vore odlingsbar. Skulle dessa marker inom rimlig tid kunna i större omfattning torrläggas och delvis omskapas till bärande jord, som erbjöde hem och utkomst åt en tillväxande befolkning, så måste statens understöd tillmätas i rikligare mått än hittills.

Ett ytterligare skäl att nu öka understödet för ifrågavarande ändamål vore, att samfärdsmedlens storartade utveckling under den sista tiden gjort ett ökadt odlingsarbete möjligt och lönande inom vidsträcktare, afsides belägna landsdelar, som förut saknat kommunikationer, såvida dessa orter i väsentlig grad kunde befrias från frostens härjningar. Genom utsträckning af jernvägarna till rikets alla delar och genom utläggning af ett storartadt landsvägsnät genom förut väglösa trakter, hade åt dessa beredts det första vilkoret för en ökad odling, som likväl för att vinna en snabbare utveckling än hittills behöfde ett kraftigare stöd från staten för sumpmarkernas torrläggning.

Af statsrådsprotokollet inhemtas vidare, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landbruksstyrelsen, med förklarande att de fullkomligt delade ombudens uppfattning om den stora betydelsen för landets odling af frostminskningsföretagen, såsom ytterligare skäl för den gjorda framställningen anfört att, då årsanslagets jemförelsevis ringa belopp icke medgifvit understödjande af mera omfattande företag, nyttan af anslaget användning icke kunnat vinnas i så vidsträckt mån, som önskligt varit. Genom anslaget höjning skulle jemväl berörda ändamål kunna ernås och fördelarna af anslaget mera, än hittills egt rum, komma de frostländiga orterna inom landets alla delar till gagn, jemväl de vidsträckta inom mellersta Sveriges högland belägna hvit-

mossar, hvilkas afdikning för beredande af möjligheten af en framtida odling vore i hög grad önskvärd, men till följd af otillräckligheten af ifrågavarande anslag ännu icke i någon nämnvärd mån kunnat framkallas. Det förhållande att, på sätt styrelserna uti underdånig skrifvelse den 6 oktober 1894 uppgifvit, då funnes inneliggande ansökningar om understöd från fonden till belopp af 110,050 kronor, men att i november 1895, enligt hvad ofvan omförmälts, de sökta understöden uppginge till ett belopp af 224,540 kronor, utvisade, att intresset för frostminskningsföretag samt anspråken på statsbidrag för sådana arbetens utförande i betydlig grad tilltagit, och att nuvarande anslagsbelopp sålunda vore alldeles otillräckligt för att tillgodose de ökade behofven. På grund häraf hade styrelserna ansett sig böra tillstyrka bifall till den af hushållningssällskapens ombud gjorda framställningen.

Till närmare upplysning angående i hvilken mån de till ifrågavarande ändamål anslagna belopp kunde anses hafva motsvarat behofvet, hade från kamreraren i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen aflemnats en promemoria, af hvilken, bland annat, framginge, att ansökningarne om bidrag från ifrågavarande anslag på senare åren högst betydligt stigit, och att de sökta bidragen från och med 1893 för hvarje år uppgått till öfver 200,000 kronor. Under år 1895 hade inkommit ansökningar om bidrag till belopp af 292,186 kronor 32 öre.

För egen del har departementschefen anfört, att för år 1896 anslaget väl af sistlidna års Riksdag höjts till 150,000 kronor, men att af den nu lemnade redogörelsen syntes uppenbart, att icke heller detta belopp kunde anses tillräckligt för behofvets tillgodoseende. Det syntes departementschefen således lämpligt, att en ytterligare förhöjning af ifrågavarande anslag komme till stånd, om ock icke till det stora belopp, som i detta ärende blifvit ifrågasatt, utan borde denna förhöjning, då anslaget af förra årets Riksdag ökades med 50,000 kronor, äfven nu inskränkas till enahanda siffra.

Emot den af Kongl. Maj:t föreslagna höjningen af ifrågavarande anslag har utskottet icke haft något att erinra. Men då utskottet sålunda förordar bifall till densamma, har utskottet emellertid ej velat underlåta att fästa uppmärksamheten derpå, att, på sätt Riksdagen år 1891 framhöll i sin skrifvelse, n:o 16, till Konungen, frostminskningsfonden är afsedd att medelst statsbidrag till en tredjedel af kostnaden understödja utdikningsföretag till frostländighetens minskande för närliggande bygd, alltså aflägsnandet af frosthärdar i närheten af redan odlad mark, men icke ett omedelbart vinnande af odlingsbar jord, samt att Riksdagen för torrläggning af mark, som efter afdiknings verkstäl-

lande kan med fördel odlas, anvisat en särskild fond, den s. k. odlingslånefonden, hvadan frostminskningsfonden icke får användas för understödjande af företag, hvilkas främjande bör ske genom lemnande af odlingslån.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, må för understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd, för år 1897 anvisa 200,000 kronor.

4:o.

I afseende å *vilkoren för erhållande och tillgodonjutande af de här ofvan omförmälda statsbidrag* samt angående *kontrollen derå, att arbetena utföras enligt fastställda planer*, har Kongl. Maj:t icke föreslagit någon förändring.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må besluta, att de med afseende å de här ofvan i detta utlåtande omförmälda statsbidrag meddelade allmänna vilkor och föreskrifter, hvilka finnas intagna i Riksdagens skrivelser till Konungen den 27 april 1881 (n:o 69), den 11 juni 1883 (n:o 67) och den 7 maj 1889 (n:o 43), fortfarande skola blifva gällande.

Stockholm den 11 februari 1896.

På statsutskottets vägnar:

Chr. Lundeberg.